

Årsrapport 2015

Särskilda åklagarkammaren

ÅM-A 2016/0115
2016-02-05

Innehållsförteckning

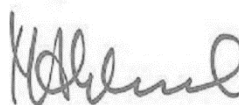
1	Inledning	3
2	Sammanfattning	4
3	Särskilda åklagarkammaren	6
4	Resultatredovisning	8
4.1	Ärendeflöde	8
4.2	Beslutsfördelningen avseende brott och brottsmisstankar	10
4.3	Genomströmningstider	11
4.4	Tvångsmedel	11
4.5	Inledda förundersökningar	11
4.6	Lagföring	12
4.7	Domar och strafförelägganden	16
4.8	Överprövningar	17
4.9	Kostnader, personal och arbetsmiljö	17
5	Representativa och uppmärksammande ärenden	19
6	Åtgärder som vidtagits eller bör vidtas för att utveckla verksamheten	23
7	Kommentarer och bedömningar	27
8	Risikanalys	29

1 Inledning

Åklagarmyndighetens riktlinjer *Verksamhetsredovisning av Riksenheten för polismål* (ÅMR 2014:1) föreskriver att verksamheten vid riksenheten ska redovisas i en årsrapport som senast den 1 mars ska överlämnas till riksåklagaren. Riksenheten för polismål har bytt namn till Särskilda åklagarkammaren. Denna rapport är utformad i enlighet med vad riktlinjerna föreskriver.

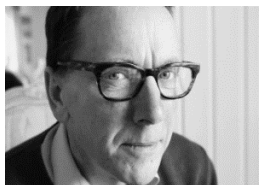
Härmed överlämnas Särskilda åklagarkammarens årsrapport för 2015 till riksåklagaren.

Malmö den 5 februari 2016

Mats Åhlund

2 Sammanfattning

Vid Särskilda åklagarkammaren handläggs det ärenden som avser poliser, åklagare, domare, riksdagsmän och

andra särskilda befattningshavare. Vi arbetar vid den enda åklagarkammaren som har särskilda personkategorier som målområde och är direkt underställda riksåklagaren. Det ställer speciella krav på åklagarna och på verksamheten. Det förutsätter hög åklagarkompetens, erfarenhet, integritet och självständighet i ämbetet. Särskilda åklagarkammaren presenteras kort i nästa avsnitt.

Åklagarna utövar inte allmän tillsyn över polisen. Vår uppgift är att utreda och lagföra brott.

Ärenden med fängelse i straffskalan har minskat. Lagföringen har ökat. Antalet ogillande domar är oförändrat högt. Balanserna, beslutsfördelningen och genomströmningstiderna är i stort sett oförändrade. Kammaren har för år 2015 visat ett visst ekonomiskt överskott. Verksamhetsresultaten beskrivs i avsnittet *Resultatredovisning*.

Trots att ärendena med fängelse i straffskalan har minskat har åklagarna tidvis upplevt en hög arbetsbörda under år 2015 då många ärenden har varit mer komplicerade och tidskrävande.

En del ärenden har varit mycket uppmärksammade i media. Det är bra att våra ärenden granskas. Men ibland kan det upplevas som påfrestande, särskilt om sekretessen hindrar att åklagaren fritt kan berätta om ärendet och vad som är

grunden för ett beslut. Det är viktigt att åklagaren självständigt och oberoende utför sin uppgift på ett rättssäkert sätt. Kortfattade exempel på representativa och uppmärksammade ärenden ges i ett särskilt avsnitt i årsrapporten.

Ärendena avseende brott av åklagare och domare handläggs normalt av särskilda åklagare vid Särskilda åklagarkammaren. Skälet till det är att handläggningen och bedömningarna ska bli så enhetliga som möjligt. Lagföringen av dessa ärenden har ökat under år 2015. Det är riksåklagaren som är förundersökningsledare när det gäller ifrågasatta brott i tjänsten av domare vid allmän domstol. Men även dessa ärenden handläggs vid Särskilda åklagarkammaren. Då det endast är fråga om ett mindre antal ärenden mot åklagare och domare som lagförts är det dock för tidigt att avgöra om ökningen är tillfällig.

Den som berörs av ett beslut meddelat av åklagare vid Särskilda åklagarkammaren kan begära att detta ska överprövas. Nästan alla överprövningsbeslut meddelas av åklagare vid Utvecklingscentrum Malmö. Antalet överprövningar har minskat under de senaste tre åren. Under år 2015 har bara ett beslut ändrats. Det avser en förundersökning som ännu inte avslutats.

Särskilda åklagarkammaren har under år 2015 lämnat ett ekonomiskt överskott. Personalrekryteringar har skett under året och personalläget är gott. Den medarbetarundersökning som genomförts under året visar ett glädjande gott resultat.

Även under år 2015 har åtgärder vidtagits för att utveckla verksamheten. Vid kammaren har nya statistiska system utvecklats för uppföljning av

verksamhetsresultaten och för meddelade domar. Ett omfattande arbete med att utveckla praxissamlingarna har också inletts under året.

Under avsnittet *Åtgärder som vidtagits eller kan vidtas för att utveckla verksamheten* lämnas en närmare redogörelse för utvecklingsarbetet. Där föreslås också bl.a. att en översyn bör göras av hur ärendena mot domare bör handläggas och att den s.k. subsidiaritetsregeln när det gäller tjänstefel bör ses över.

I avsnittet *Riskanalys* framhålls bl.a. att det är viktigt att Särskilda åklagarkammaren även i

fortsättningen kan rekrytera särskilt erfarna och skickliga åklagare, att den administrativa verksamheten vid kammaren är sårbar, att tekniska avbrott riskerar att slå ut arbetet, att media-trycket ställer särskilda krav på medarbetarna samt att det är viktigt att medarbetarna vid kammaren vid behov stödjer varandra så att en god arbetsmiljö kan upprätthållas.

Sammanfattningsvis blir bedömningen att verksamheten vid Särskilda åklagarkammaren under år 2015 som helhet väl motsvarat förväntade krav.

3 Särskilda åklagarkammaren

Åklagarmyndigheten leds av riksåklagaren och består av verksamheten, tre utvecklingscentrum, sju åklagarområden, en nationell åklagaravdelning, sex stöдавdelningar och en överåklagare för samordning och analys. De sju åklagarområdena består av 32 allmänna åklagarkammare och två internationella åklagarkammare. Inom den nationella åklagaravdelningen finns tre riksenheter och en internationell åklagarkammare. Härutöver finns Särskilda åklagarkammaren.

Särskilda åklagarkammaren är den enda av åklagarkammarna och riksenheterna som organisatoriskt lyder direkt under riksåklagaren. Skälet till det är att det vid Särskilda åklagarkammaren bedrivs en särskilt känslig och integritetskrävande verksamhet där kammarens åklagare inte bara bedömer anmälningar och misstankar mot polisanställda, utan även mot åklagare, domare, riksdagsmän m.fl. Det är ett rättssäkerhetskrav att verksamheten vid Särskilda åklagarkammaren kan bedrivas enhetligt och avskilt från den vanliga polis- och åklagarverksamheten.

Vid Särskilda åklagarkammaren handläggs följande ärenden;

- Ärenden om brott av polisanställda samt vissa andra som avses i förordningen (2014:1106) om handläggning av ärenden om brott av anställda inom polisen och vissa andra befattningshavare.
- Ärenden som anges i Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2014:16) om var ärenden om brott av vissa befatt-

ningshavare ska handläggas mm. Föreskriften avser åklagare, domare, riksdagsmän m.fl. samt ärenden om brott som har samband med brottsutredande verksamhet som bedrivs utanför polisen.

- Enligt Åklagarmyndighetens föreskrifter (ÅFS 2014:4) om indelningen av den operativa verksamheten kan chefen för Särskilda åklagarkammaren och annan berörd chef komma överens om att ett ärende ska handläggas vid Särskilda åklagarkammaren om åklagaruppgiften av särskilda skäl inte bör utföras vid en annan kammare.
- Ärenden om brott i tjänsten av åklagare eller domare där riksdagens ombudsmän (JO), justitiekanslern (JK) eller riksåklagaren har beslutat att inleda förundersökning och annan handläggning inte särskilt bestäms. Även Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN) kan överlämna ärenden till Särskilda åklagarkammaren.

Riksåklagaren kan därutöver bestämma att ett ärende i visst fall ska handläggas vid Särskilda åklagarkammaren.

Särskilda åklagarkammarens chef är överåklagare och den ställföreträdande chefen är vice överåklagare. Övriga tio åklagare är chefsåklagare. Åklagarna har under år 2015 varit stationerade i Malmö, Göteborg och Stockholm. Särskilda åklagarkammarens kansli i Malmö leds normalt av en chefsadministratör. Vid kansliet i Malmö arbetar därutöver fyra åklagaradministratörer.

Till viss del har åklagarna ett geografiskt ansvarsområde utifrån sina stationeringsorter, men ett betydande antal ärenden fördelas över hela landet.

Åklagarna vid Särskilda åklagarkammaren biträds i utredningsarbetet av poliskommissarier och annan utredningspersonal vid Polismyndighetens Avdelning för särskilda utredningar som är en nationell avdelning som är helt skild från den övriga polisverksamheten. Avdelningen för särskilda utredningar har sin kansliort i Stockholm och lokala utredningsenheter i Stockholm, Göteborg, Malmö, Linköping, Västerås och Umeå.

Särskilda åklagarkammarens åklagare är samlokaliserade med eller har sina arbetsplatser intill utredarna vid Avdelningen för särskilda utredningar. Det skapar goda förutsättningar för en effektiv handläggning med god kvalitet och en bra arbetsmiljö.

Åklagarna vid Särskilda åklagarkammaren prövar alltså brottanmälningar mot poliser, åklagare, domare och andra särskilda befattningshavare eller uppdragstagare. Ärendena rör inte

bara tjänstefel. Även andra brott under tjänstetid prövas. Det kan t.ex. röra ifrågasatt misshandel av intagna i polisarrest eller stölder av omhändertaget gods eller kontanter. Även de s.k. fritidsbrotten handläggs vid Särskilda åklagarkammaren. Om t.ex. en åklagare eller polis anmäls för trafikbrott, våld i nära relation, sexualbrott, förmögenhetsbrott eller annat brott på fritiden handläggs ärendet av Särskilda åklagarkammarens åklagare. Ärendeinflödet präglas alltså av en stor spännvidd. Alla brottstyper förekommer och ärendenas omfattning varierar betydligt. En del är enkla att bedöma och handlägga, andra är mycket svåra att handlägga och kräver stor erfarenhet, integritet, omdöme och skicklighet.

Frågan om en förundersökning ska inledas eller inte beslutas alltid av en åklagare vid Särskilda åklagarkammaren. Kammarens åklagare styr också över samtliga åtgärder under utredningen. Härigenom skiljer sig verksamheten vid Särskilda åklagarkammaren från annan polis- och åklagarverksamhet. Det går heller inte att jämföra Särskilda åklagarkammarens verksamhetsresultat med resultaten vid de allmänna åklagarkamrarna, specialkamrarna eller riksenheterna då uppdraget och förutsättningarna är så olika.

4 Resultatredovisning

Med ärende avses ett upplägg i ärendehanteringssystemet som kan innefatta ett eller flera brott, brottsmisstankar och/eller personer. Med brott avses en registrerad händelse som kan vara brottslig. Med brottsmisstanke avses ett brott där en person kan knytas till brottet.

Med C-ärende avses brott där fängelse ingår i straffskalan. E-ärendena avser brott för vilket inte är föreskrivet svårare straff än böter, främst trafikbrott.

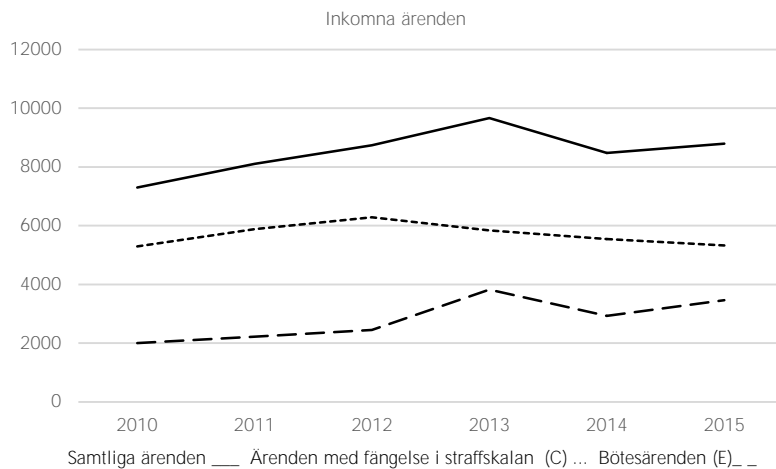
4.1 Ärendeflöde

Antalet inkomna, antalet avslutade ärenden och balansförändring

Samtliga ärenden	2013	2014	2015
Inkomna	9 664	8 477	8 794
Avslutade	9 893	8 725	9 053
Balansförändring	229	248	- 259

Samtliga ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden)	2013	2014	2015
Inkomna	5 838	5 547	5 330

Samtliga ärenden med enbart böter i straffskalan (E-ärenden)	2013	2014	2015
Inkomna	3 826	2 930	3 464

Nästan alla ärenden med enbart böter i straffskalan (E-ärenden) avser s.k. ATK-ärenden (hastighetsövervakning med automatisk trafiksäkerhetskontroll). Förundersökning inleds automatiskt av Polisen i dessa ärenden. Med något undantag

läggs förundersökningarna ned då polisens fordon registrerats av ATK-kameror vid s.k. brådsökande tjänsteutövning som ger polisen rätt att överträda vissa trafikbestämmelser.

Inkomna ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) avseende vissa personkategorier

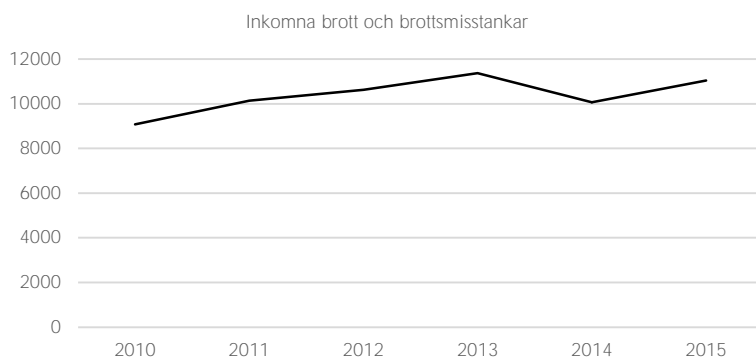
Uppdelningen i personkategorier baseras på att varje ärende kodas med personkategori (RIP-kod). Vissa ärenden kan innehålla två eller undantagsvis

fler personkategorikoder. Det innebär att nedan redovisade ärenden i vissa fall förekommer flera gånger.

Inkomna ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) avseende vissa personkategorier	2013	2014	2015
Polisanställda	6931	6549	6414
Varav polisanställda - tjänst	6546	5776	5964
Varav polisanställda - våld	1291	1552	1177
Anställda inom åklagarväsendet	530	483	493
Varav anställda inom åkl.väsendet - tjänst	523	474	485
Varav anställda inom åkl.väsendet - fritid	5	10	5
Domare	118	82	266
Varav domare – tjänst	95	74	195
Varav domare - fritid	23	10	71

Riksdagsledamot i uppdraget som ledamot	6	9	20
Riksdagsledamot – fritid	5	6	10
Statsråd – fritid	1	0	0
Arrestantvakt/Kriminalvårdsanställd – tjänst	30	26	18
Arrestantvakt/Kriminalvårdsanställd – fritid	13	5	0
Övriga – tjänst	18	22	29
Övriga – fritid	20	9	10
Annan i brottsutredande verksamhet	0	0	8

Samtliga brott och brottsmisstankar (C- och E-ärenden)	2013	2014	2015
	11 374	10 624	11 065

4.2 Beslutsfördelningen avseende brott och brottsmisstankar

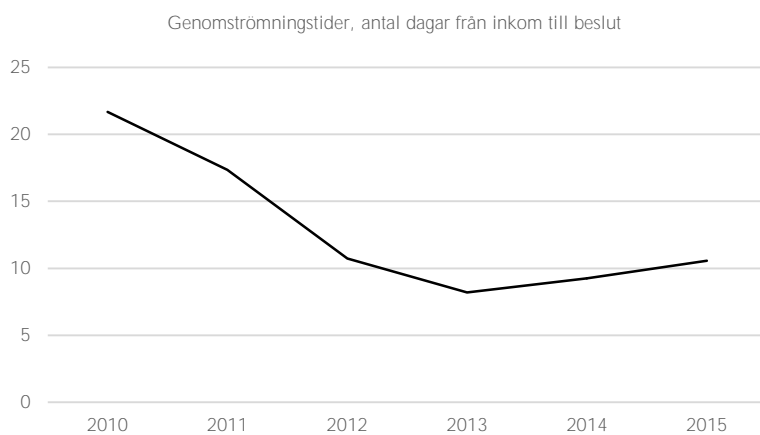
Huvudsaklig beslutsfördelning av samtliga brott och brottsmisstankar

Procent av samtliga brott och brottsmisstankar	2013 %	2014 %	2015 %
Brottsmisstanken avslutas	3,15	3,46	5,2
Förundersökning inleds inte	46,38	46,30	61,2
Förundersökning läggs ned	48,81	47,78	30,4
Strafföreläggande	0,38	0,40	0,4
Åtal	1,06	1,46	1,8

4.3 Genomströmningstider

Genomströmningstiden från det att brott registrerats till det att åklagaren meddelat beslut

Antal dagar	2013	2014	2015
Ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden)	14	15	18
Ärenden med enbart böter i straffskalan (E-ärenden)	3	3	3
Totalt	8	9	11

4.4 Tvångsmedel

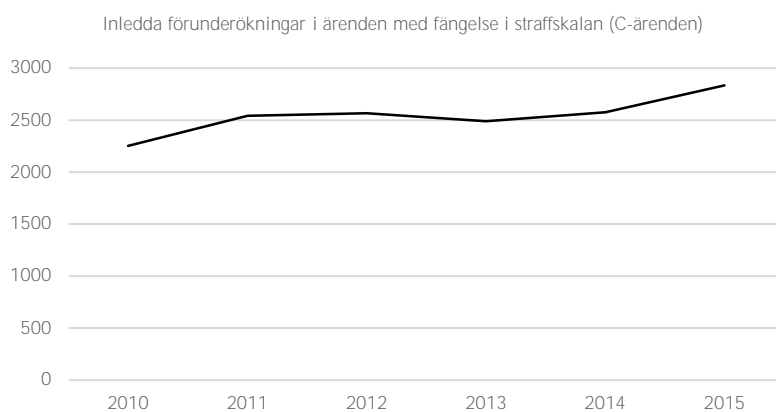
Tvångsmedel	2013	2014	2015
Antal anhållna	16	3	2
Antal häktningsframställningar	2	1	2

4.5 Inledda förundersökningar

I det följande redovisas antalet inledda förundersökningar i ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) uppdelat på personkategorier.

Efter tabellen visar ett diagram det totala antalet inledda förundersökningar med fängelse i straffskalan för åren 2010-2015.

Inledda förundersökningar i ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden)	2013	2014	2015
<i>Totalt</i>	2488	2576	2834

Inledda förundersökningar i ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) uppdelat på personkategorier.

Uppdelningen i personkategorier baseras på att varje ärende kodas med personkategori (s.k. RIP-kod). Vissa ärenden kan innehålla två eller

undantagsvis fler personkategorikoder. Det innebär att nedan redovisade ärenden i vissa fall förekommer flera gånger.

Inledda förundersökningar i ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) uppdelat på personkategorier	2013	2014	2015
Polisanställda	2213	2340	2380
Varav polisanställda - tjänst	1957	2178	2044
Varav polisanställda - våld	522	633	641
Anställda inom åklagarväsendet	151	137	196
Varav anställda inom åkl.väsendet - tjänst	146	133	178
Varav anställda inom åkl.väsendet - fritid	1	4	18
Domare	67	56	210
Varav domare – tjänst	47	47	145
Varav domare - fritid	1	9	65

Riksdagsledamot i uppdraget som ledamot	2	3	15
Riksdagsledamot – fritid	4	3	4
Statsråd – fritid	1	0	0
Arrestantvakt/Kriminalvårdsanställd – tjänst	13	15	18
Arrestantvakt/Kriminalvårdsanställd – fritid	12	5	0
Övriga – tjänst	8	11	19
Övriga – fritid	17	6	5
Annan i brottsutredande verksamhet	0	0	1
<i>Totalt</i>	2488	2576	2834

4.6 Lagföring

Med lagföring avses brottsmisstankar med beslut om åtal, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Antal beslut om åtalsunderlåtelse redovisas inte

här då sådana beslut sällan meddelas vid Särskilda åklagarkammaren. Flera brottsmisstankar kan ingå i ett ärende.

Lagföring av brottsmisstankar uppdelat på personkategorier

Uppdelningen i personkategorier baseras på att varje ärende kodas med personkategori (RIP-kod). I följande tabell redovisas antalet lagförda brottsmisstankar uppdelade på personkategorier. Flera lagförda brottsmisstankar kan höra till

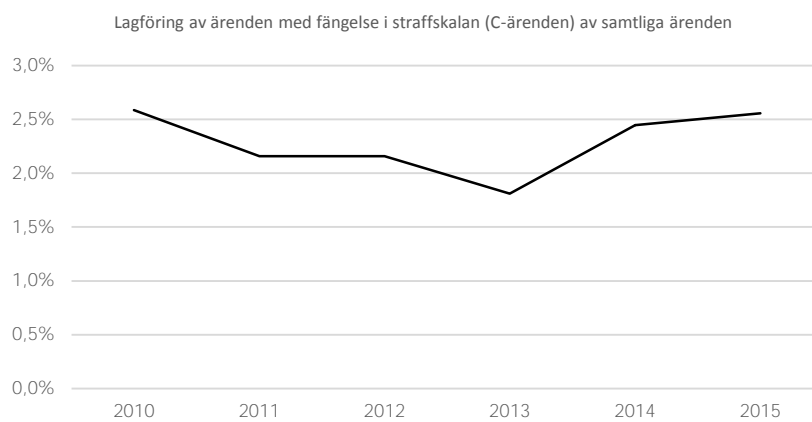
samma ärende. Under år 2015 har lagföring skett i fem ärenden avseende personkategorin *anställda inom åklagarväsendet* och i fem ärenden avseende personkategorin *domare*.

Lagföring av brottsmisstankar i ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) uppdelat på personkategorier	2013	2014	2015
Polisanställda	131	164	104
Varav polisanställda - tjänst	84	93	53
Varav polisanställda - våld	4	9	12
Anställda inom åklagarväsendet	2	1	35
Varav anställda inom åkl.väsendet – tjänst (se kommentaren ovan)	0	0	33
Varav anställda inom åkl.väsendet - fritid	2	1	2
Domare (se kommentaren ovan)	3	5	44
Varav domare – tjänst (se kommentaren ovan)	0	0	31

Varav domare – fritid (se kommentaren ovan)	3	5	13
Riksdagsledamot i uppdraget som ledamot	0	0	0
Riksdagsledamot – fritid	0	1	1
Statsråd – fritid	0	0	0
Arrestantvakt/Kriminalvårdsanställd – tjänst	0	0	0
Arrestantvakt/Kriminalvårdsanställd – fritid	0	2	0
Övriga – tjänst	0	0	0
Övriga – fritid	3	3	0
Annan i brottsutredande verksamhet	0	0	2
<i>Totalt</i>	139	176	188

Procentuell andel lagföring av ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) av alla ärenden med fängelse i straffskalan.

Procent lagföring av samtliga ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden)	2013 %	2014 %	2015 %
<i>Totalt</i>	1,8	2,4	2,6

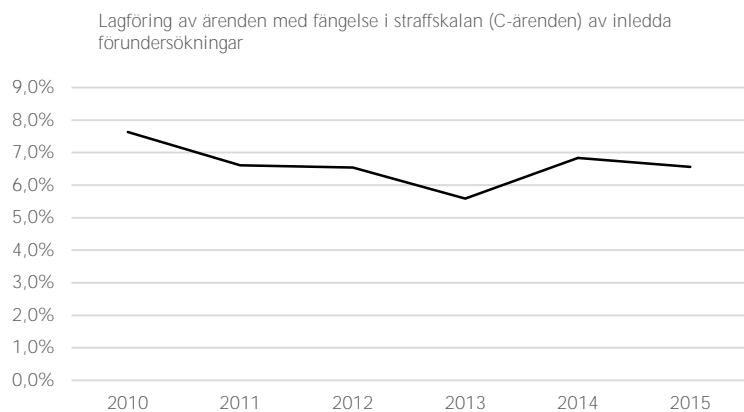

Procentuell andel lagföring av ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) av alla ärenden med fängelse i straffskalan inom respektive personkategori.

Procent lagföring av samtliga ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) inom resp. kategori	2013 %	2014 %	2015 %
Polisanställda	1,9	2,5	1,6
Anställda inom åklagarväsendet	0,4	0,2	7,1
Domare	2,5	6,1	16,5

Procentuell andel lagföring av ärenden med fängelse i straffskalan (C-mål) av alla ärenden med fängelse i straffskalan där förundersökning inletts.

Andel lagföring av samtliga ärenden med fängelse i straffskalan (C-ärenden) där förundersökning inletts	2013 %	2014 %	2015 %
	5,6	6,8	6,6

Lagföring av vanligast förekommande brott

Brottstyp	Antal
Dataintrång	33
Tjänstefel inkl. grovt	21
Rattfylleri, inkl. grovt, under påverkan av enbart alkohol eller under påverkan av både alkohol och narkotika	10
Misshandel, annan än grov, mot man 18 år eller äldre, obekant med offret, utomhus	7
Misshandel, ej grov, mot kvinna 18 år eller äldre, bekant med offret, i nära relation, inomhus	5

Olaga hot mot kvinna 18 år eller äldre	4
Stöld, snatteri utan inbrott, annan stöld	4
Bokföringsbrott, grovt, konkurs	4
Skattebrottslagen, försvarande av skattekontroll	4
Alkohollagen, olovlig anskaffande av alkoholdrycker, olovlig dryckeshantering	4
Våldtäkt mot barn	3
Förfalskningsbrott, övrig urkundsförfalskning	3
Sexuellt ofredande mot kvinna 18 år eller äldre	3
Misshandel, annan än grov, mot man 18 år eller äldre, obekant med offret, inomhus	2
Vållande till kroppsskada eller sjukdom, övriga fall	2
Ofredande mot man 18 år eller äldre	2
Ofredande mot kvinna 18 år eller äldre	2
	110

4.7 Domar och strafförelägganden

Med brott i tjänsten eller tjänstebrott avses brott som har samband med den enskildes tjänstgöring.

Med fritidsbrott avses brott som skett utanför och som saknar samband med tjänsten.

Antal domar	2013	2014	2015
Totalt	76	88	83
- varav bifall	57	67	52
Totalt i tjänsten	53	60	48
- varav bifall	39	46	28
Totalt fritid	23	28	35
- varav bifall	18	21	24

Strafförelägganden	2013	2014	2015
Totalt	42	39	23

Under år 2015 har sammanlagt 83 domar meddelats av tings- eller hovrätt där åklagare vid Särskilda åklagarkammaren varit part.¹ De domar som redovisas som "bifallna" utgörs både av helt bifallna åtal och av mål där endast "huvudåtalet" bifallits.

Sammanlagt har åtalen bifallits i 52 domar (63 % bifall av samtliga domar), varav 28 domar avsett

påstådda brott i tjänsten (58 % av samtliga domar avseende tjänstebrott) och 24 domar "fritidsbrott" (69 % av samtliga domar avseende fritidsbrott).

Av sammanlagt 83 domar avser 87 procent (70 domar) polisanställda. Av domarna avseende polisanställda avser 60 procent (42 domar) brott i

¹ Antalet domar under år 2015 har beräknats något annorlunda än under föregående år.

tjänsten. 13 procent (9 domar) av de senare domarna avser våld i tjänsten och 47 procent (33 domar) övriga tjänstebrott. 69 procent av domarna avseende polisanställda avser brott begångna i storstadslänen Stockholms (23 domar), Skåne (13 domar), Västra Götalands (12 domar) och Uppsala län (8 domar). 74 procent av domarna mot polisanställda avser män och 26 procent kvinnor. 2 av domarna avser polisstudenter, 15 domar avser "civilanställda", 23 domar avser brott i myndighetsutövning och 3 domar avser relationsbrott.

Tingsrätterna har bifallit åtalet i 38 (61 %) och således ogillat åtalet i 24 (39 %) domar.

Hovrätterna har bifallit åtalet i 14 (67 %) av de överklagade domarna och ogillat åtalet i 7 (33 %) av dessa.

23 godkända strafförelägganden har utfärdats under året. Ungefär hälften av dessa avser brott i tjänsten. Ett strafförelägganden motsvarar en dom och vinner laga kraft om och så snart den strafförelagde godkänner föreläggandet. Många av dem avser dataintrång – att polisanställda slagit på sig själva i polisens register vilket inte är tillåtet.

4.8 Överprövningar

Den som inte är nöjd med en åklagares beslut kan begära överprövning av detta. Överåklagaren och vice överåklagaren vid Utvecklingscentrum Malmö meddelar överprövningsbeslut i nästan alla överprövningsärenden där grundbeslutet

meddelats av åklagare vid Särskilda åklagarkammaren. Antalet överprövningar och antalet ändrade beslut vid Utvecklingscentrum Malmö återges i följande tabell.

Överprövningar vid UC Malmö	Antal	Antal ändrade	% ändrade
2013	337	6	1,9 %
2014	280	5	1,8 %
2015	253	1	0,4 %

4.9 Kostnader, personal och arbetsmiljö

Förbrukade medel

Den totala budgeten och de faktiska kostnaderna för Särskilda åklagarkammarens verksamhet fördelad på personal- och driftkostnader för år 2015 framgår av följande tabell. Kammar visar ett överskott om 636 129 kronor för verksamhetsåret

2015. Överskottet beror främst på icke planerade ändringar i den totala personella årsarbetskraften.

Budgetposter	Budget	Ack utfall
Alla verksamhetskoder	21 363 000	19 004 304
Åklagarkammare - driftkostnader	1 140 421	889 499

Allmän verksamhet	180 000	149 562
tele/post	180 000	135 086
lokalkostnader	30 000	36 889
Resor	205 000	107 948
Resor, FU-ledning		76 896
Resor, tingsrätt		25 291
Resor, hovrätt		4 631
Tjänstebil/Förmånsbil	97 782	68 134
Intern information	168 000	11 043
Kompetensutveckling/utbildning	39 000	109 351
Inventarier	39 000	61 225
Representation	10 000	9 365
Arbetsmiljö	35 000	29 305
Samverkansmöten	78 000	
Lånekostnader	78 639	64 774
Åklagarkammare - personalkostnader	20 222 578	18 114 805
Åklagare	16 014 656	15 942 882
Administrativ personal	2 591 966	2 171 923
Justeringspost	1 615 957	

Personalläget

Personalläget har varit stabilt under år 2015 trots en del personalförändringar. Två chefsåklagare har slutat sina anställningar och två chefsåklagare har rekryterats till kammaren under året. En chefsåklagare har gått ned till 60 procents tjänstgöringsgrad. 12 åklagare (11,6 årsarbetskrafter) tjänstgjorde vid Särskilda åklagarkammaren vid utgången av år 2015.

Chefsadministratören har gått i pension, en åklagaradministratör har rekryterats, en har återanställts och en åklagaradministratör har gått ned till 50 procents tjänstgöringsgrad. En åklagaradministratör har haft en tillfällig anställning under året. Fem åklagaradministratörer (4,5 årsarbetskrafter) tjänstgjorde vid Särskilda åklagarkammaren vid utgången av år 2015.

Arbetsmiljön

Under hösten har en medarbetarundersökning genomförts inom Åklagarmyndigheten. Resultatet avseende Särskilda åklagarkammaren visar ett

Motiverat Medarbetarindex (MMI) om 76 av 100. Totalt var MMI 69 inom myndigheten.

5 Representativa och uppmärksammande ärenden

En redovisning ska ske av ett urval ärenden som handlagts under år 2015 som är representativa för den verksamhet som bedrivs vid Särskilda åklagarkammaren, ärenden av principiell natur samt särskilt uppmärksammande ärenden. Nedan följer en sådan redogörelse.

Polisanställda

Åtal väckt mot polis för misshandel

En polis åtalades för misshandel mot sin hustru. Tingsrätten bedömde gärningen som ringa misshandel bl.a. då denna skulle ha föregåtts av en provokation. Domen överklagades men hovrätten (oenig) meddelade inte prövningstillstånd.

Åtal för föregivande av allmän ställning

En civilanställd vid Polisen har åtalats för föregivande av allmän ställning då han i samband med en trafikincident uppträtt som polisman. Tingsrätten dömde honom i enlighet med åtalet.

Förundersökning mot företrädare för SÄPO

En förundersökning avseende tjänstefel inleddes efter att Säkerhetspolisen (SÄPO) anmält att det under drygt två veckor pågått en hemlig kameraövervakning trots att åklagaren meddelat beslut om att den skulle upphöra. Förundersökningen lades ned efter mycket omfattande utredningsåtgärder då det inte gick att styrka vem som var ansvarig för felet. Utredningen visar dock att SÄPO behöver se över sina rutiner.

Ifrågasatt brott mot vapenlagen och tjänstefel då en man som uppgivit sig vara polis medfört ett vapendelar in på Globen

En man som uppgav sig vara polis visade upp medförda vapendelar för vakterna när han skulle in på ett evenemang på Globen. Han sa att han glömt att lämna dessa på polisstationen och tilläts passera. Föreställning på Globen ställdes in så snart saken kommit till de ansvarigas kännedom. En förundersökning inleddes dock inte vid Särskilda åklagarkammaren då det inte var känt vem mannen var eller om han var polis. Om mannen var polis gäller inte vapenlagens bestämmelser då dessa inte omfattar statens vapen. Inpasseringen hade inte heller inte skett vid myndighetsutövning varför det inte kunde vara fråga om ett tjänstefel. Ärendet har återgått till Polismyndigheten för vidare utredning.

Förundersökning avseende vårdslöshet i trafik, tjänstefel och vållande till kroppsskada vid Medborgarplatsen

En polispatrull beordrades till Medborgarplatsen i Stockholm i anledning av ett pågående större slagsmål. Föraren av polisbilen körde på och skadade lindrigt ett antal personer. Efter en mycket omfattande utredning lades förundersökningen ned, bl.a. då inget visat att föraren av polisbilen varit likgiltig inför risken av en trafikolycka och då det inte heller säkert kunde fastställas vad som faktiskt skett på platsen. Det kunde heller inte uteslutas att det var fel på polisbilens bromsar.

Förundersökning avseende ingripande vid en skola i Trollhättan

Efter det att en gärningsman dödat ett flertal personer vid en skola i Trollhättan kom polisen till platsen och avlossade verkanseld mot gärningsmannen som avled. En förundersökning inleddes i anledning av polisens ingripande. Denna lades ned då det inte fanns anledning att anta polisen begått något brott.

Förundersökning avseende vållande till annans död på sjukhus

En förundersökning avseende tjänstefel inleddes i anledning av att polis tillkallats till ett sjukhus och ingripit mot en där intagen person. Efter vidtagna utredningsåtgärder lades förundersökningen ned då det inte längre fanns anledning att anta att polisen begått brott vid ingripandet. Därefter kom nya uppgifter fram i ärendet. Förundersökningen återupptogs – nu omrubricerad till vållande till annans död. Förundersökningen pågår fortfarande i anledning av de nya uppgifterna. Ärendet har väckt stor medial uppmärksamhet.

Åtal för tjänstefel – ingripande mot bilist

Åtal väcktes mot två poliser som i en "civilmålard" polisbil stoppat en mötande bil i den körhalva. Fordonen kolliderade. En av poliserna riktade därefter sitt tjänstevapen mot bilens förare då denne backade undan sitt fordon. Tingsrätten ansåg att stoppandet var ett ringa tjänstefel och därför inte brottsligt och att polisen hade visst fog för att ha riktat sitt tjänstevapen mot personbilsföraren, det förelåg en s.k. putativ (inbillad) nödvärnsituation. Åtalet ogillades alltså i sin helhet.

Åtal för grova bokföringsbrott, försvårande av skattekontroll, grovt brott, och grov oredlighet mot borgenärer

Två personer, varav en var polis, har åtalats för grova bokföringsbrott, försvårande av skattekontroll, grovt brott och grov oredlighet

mot borgenärer. De har bedrivit flygutbildning för piloter som genomförts i Dubai, Slovenien och Armenien. Förundersökningen är mycket omfattande. Huvudförhandling i målet är planerad att hållas under hösten 2016.

Åtal för tjänstefel

En polis har åtalats för tjänstefel bestående i att han vid myndighetsutövning åsidosatt vad som gällt för uppgiften genom att ha underlåtit att lämna bistånd till en person som varit i behov av medicinsk vård. Huvudförhandling i målet planeras till april 2016.

Nedlagd förundersökning - laga befogenhet

En person som misstänktes för försök till mord på en polisman flydde från platsen. Han anträffades senare av en polisman som skulle gripa honom. Mannen försökte då ta livet av sig genom att hugga sig med kniv. Polismanen sköt verkanseld mot hans underben. Förundersökningen avseende polisens agerande lades ned då han hade laga befogenhet att använda försvarligt våld i den uppkomna situationen.

Åtal mot polis för tjänstefel

En polis vid en av Polisens utlänningsenheter åtalades för tjänstefel då han verkställt en utvisning trots att verkställighetsförbud förelåg. Åtalet ogillades. Hovrätten ansåg vid sin prövning av målet att då utbildningen och informationen inom polisen varit eftersatt hade inte polismannen varit oaksam trots de höga kraven på noggrannhet och omsorg som måste ställas på en erfaren handläggare.

Åtal för misshandel

En arrestvakt har åtalats för en omfattande misshandel av en kvinna i en arrest när hon ska frigges efter att hon omhändertagits enligt lagen om berusade personer. Hela händelsen i arresten filmades. Huvudförhandling planeras till februari 2016.

Nedlagd förundersökning – barnpornografibrott

En massmedialt uppmärksammas förundersökning inleddes mot en anställd inom Polismyndigheten för ifrågasatt barnpornografibrott. Ett flertal förhör genomfördes. Då endast överifierade andrahandsuppgifter framkom beslutade åklagaren att inte genomföra en husrannsakan då de rättsliga förutsättningarna härför inte förelåg. Förundersökningen lades därefter ner.

Hög musik i arresten

Åtta personer, som gripits som misstänkta för delaktighet i rån, infördes till arresten i Västerås. De gripna försökte kommunicera med varandra genom att skrika högt. Personalen på arresten spelade då musik på hög volym. Efter klagomål från de intagna stängdes musiken av och då återupptog de intagna sin kommunikation. Då sattes musiken på igen. Detta pågick under två dygn. Öronproppar delades ut till de intagna efter någon tid. Förfarandet bedömdes strida mot häkteslagen som stadgar att varje intagen ska bemötas med respekt för sitt människovärde och med förståelse för de särskilda svårigheter som är förenade med frihetsberövandet. Med beaktande av samtliga omständigheter bedömdes dock tjänstefelet som ringa och därmed inte straffbart.

Anställda inom åklagarväsendet

Åtal mot åklagare för tjänstefel - långsam handläggning av beslag

En åklagare har åtalats för tjänstefel för att han under lång tid efter att förundersökningen lagts ned underlåtit att besluta vad som skulle ske med en i beslag tagen kassaregisterapparat. Huvudförhandling har ännu inte hållits i målet.

Våldtäkt mot barn, tjänstefel mm - åtal för allvarlig brottslighet

En åklagare åtalades för våldtäkt mot barn, sexuellt ofredande, köp av sexuell tjänst, olovligt anskaffande av alkoholdrycker, ett stort antal dataintrång och tjänstefel. Tingsrätten dömde åklagaren till fängelse i tre år sex månader. Målet överklagades till Svea hovrätt. Hovrätten sänkte straffet till fängelse i två år sex månader. Statens Ansvarsnämnd har beslutat att åklagaren ska avskedas från sin anställning.

Tjänstefel - inte hävt tingsrättens häktningsbeslut

En misstänkt person var häktad för grovt rattfylleri. Åklagare underlät att häva häktningsbeslutet trots att förundersökningen och åtalet endast avsåg rattfylleri av normalgraden. Hovrätten, som prövade målet som första instans då en domare var medåtalad, dömde åklagaren för tjänstefel. Domen har inte vunnit laga kraft. Se också rådman dömd för tjänstefel under rubriken Domare.

Åklagare dömd för tjänstefel

En åklagare har dömts för tjänstefel. Han övertog under beredskapstid ansvaret för två anhållna som antingen skulle frigges eller begäras häktade inom tidsfristen härför. Åklagaren räknade dock fel på tiden och underlät att i rätt tid meddela beslut om frihetsberövandet.

Tjänstefel – underlåtit att meddela beslut efter anhållningsförhör

En åklagare har åtalats för uppsåtligt tjänstefel för att under en journatt ha instruerat polisen att kontakta åklagaren först flera timmar efter det att anhållningsförhör i ärendet avslutats. Åklagaren påstås härigenom ha undandragit sig skyldigheten att omedelbart efter förhören besluta om de gripna skulle frigges eller anhållas.

Domare

Rådman dömd för tjänstefel

Riksåklagaren har väckt åtal mot en tingsrättsdomare för tjänstefel då domaren inte i ett häktat mål uppmärksammat att förutsättningar inte längre förelåg för häktningsbeslutet sedan åtal väckts i målet. Även åklagaren åtalades för tjänstefel, se härom under Anställda inom åklagarväsendet. Hovrätten biföll åtalet efter att bl.a. ha prövat hur ansvaret fördelar sig mellan domare och domstolens beredningshandläggare. Domen har inte vunnit laga kraft. Ärendet har handlagts vid Särskilda åklagarkammaren.

Åtal mot en nämndeman för olaga hot och brott mot knivlagen

Tingsrätten biföll åtalet mot en nämndeman för att ha hotat en person till livet per telefon och för brott mot knivlagen.

Åtal väckt mot nämndeman

En nämndeman åtalades för våldtäkt mot barn samt vapenbrott. Tingsrätten dömde nämndemannen till två års fängelse. Hovrätten fastställde domen med en justering avseende vapenbrottet.

Förundersökningar mot domare och domstolspersonal misstänkta för tjänstefel

Riksåklagaren har inlett en förundersökning för tjänstefel då företrädare för en domstol felaktigt till häktet meddelat att tingsrätten givit åklagaren tillstånd att besluta om restriktioner för en häktad person.

I ett annat ärende pågår förundersökning med anledning av att häktningsförhandlingar i ett mål satts ut för sent.

En förundersökning pågår också i anledning av att en domstol dömt en person för preskriberade brott.

Förundersökningarna leds av riksåklagaren men handläggs vid Särskilda åklagarkammaren.

Övriga

Vållande till annans död alternativt tjänstefel

En man avled i samband med att han skulle utvisas med flyg från Arlanda av polis och vårdare från Kriminalvården. En förundersökning inleddes avseende vållande till annans död. Efter en mycket omfattande utredning skrevs misstankarna av i den delen då brott inte kunde styrkas. Förundersökningen pågår dock fortfarande mot en vårdare, som dock inte är misstänkt för brott som kan ha orsakat att mannen avlidit.

6 Åtgärder som vidtagits eller kan vidtas för att utveckla verksamheten

År 2015 har utvecklingsarbetet fortsatt vid Särskilda åklagarkammaren.

Tjänsteföreskrifterna

De omfattande tjänsteföreskrifter som tagits fram för Särskilda åklagarkammaren har kompletterats och justerats under år 2015.

Rådgivande åklagare och gemensamma genomgångar av svårbedömda ärenden

Även under år 2015 har rådgivande åklagare utsetts i vissa svårbedömda och komplicerade ärenden med uppgift att biträda och stödja den ansvarige åklagaren. Vid några tillfällen har också sådana ärenden diskuterats och analyserats av en härtill utsedd referensgrupp av åklagare. Åtgärden har skett formlöst. Det är alltid den handläggande åklagaren som fullt ut ansvarar för åklagaruppgiften.

Överenskommelse med Avdelningen för interna utredningar

En särskild överenskommelse avseende den gemensamma handläggningen av brottmålsärendena har tidigare träffats med Avdelningen för särskilda utredningar. I överenskommelsen anges bl.a. handläggningstider för utredarna och åklagarna, när och hur den gemensamma uppföljningen och bevakningen av ärenden ska ske, vilka administrativa regler som ska gälla samt att åklagarna och utredarna kan bilda särskilda team när så krävs. Överenskommelsen syftar till en en-

hetlig och effektiv handläggning av brottmålsärendena. Även under år 2015 har regelbundna uppföljningar skett med medarbetarna vid Avdelningen för särskilda utredningars kansli och med medarbetarna vid avdelningens lokala kontor.

Arbetsplatsträffar, medarbetarsamtal, lönesamtal och arbetsmiljöronder mm

Under år 2015 har månatliga arbetsplatsträffar hållits vid Särskilda åklagarkammaren. Medarbetar- och lönesamtal har hållits med samtliga medarbetare.

Chefen för Särskilda åklagarkammaren har besökt samtliga arbetsplatser och därvid tillsammans med de enskilda medarbetarna bl.a. tagit upp arbetsmiljöfrågor.

Medarbetarundersökning

Åklagarmyndigheten har genomfört en medarbetarundersökning under året. Resultatet vid Särskilda åklagarkammaren är bra. Det s.k. Motiverat Medarbetarindex (MMI) uppgår till 76 (av 100) vid kammaren och 69 för hela Åklagarmyndigheten. Resultaten kommer att följas upp under år 2016 i syfte att vidmakthålla och förbättra arbetsmiljön vid kammaren.

Effektivitetsvinster genom s.k. prövningslottning

Under år 2015 har drygt 8 800 ärenden inkommit till Särskilda åklagarkammaren. 88 procent av samtliga ärenden med fängelse i straffskalan

avser polisanställda. Därutöver har ca 3 500 bötesärenden inkommit till kammaren. De flesta av dessa ärenden är s.k. ATK-ärenden, alltså då poliser i tjänsten överträtt gällande hastighetsbestämmelser. ATK-ärendena lagförs inte ofta då det sällan kan visas annat än att de haft lagligt rätt att vid brådskande tjänsteutövning köra för fort.

Förundersökning avseende brott med fängelse i straffskalan inleds i 37 procent av alla anmälningar mot polisanställda. Det innebär alltså att ca 63 procent av dessa ärenden skrivs av utan att förundersökning inleds. Anledningen till att så många ärenden skrivs av direkt är att många av de anmälda gärningarna inte är straffbara. En polisanställd kan också göra fel, uppträda olämpligt eller göra ett dåligt jobb utan att uppträda brottsligt.

Då det i många ärenden redan från början är uppenbart att det inte finns anledning att anta att något brott har förövats så har det inrättats en särskild berednings- och bedömningsfunktion vid kammaren för polisärendena (den s.k. prövningslottningen). Vid prövningslottningen avgör en erfaren åklagare om ärendet ska gå vidare till en av kammarens övriga åklagare eller om ärendet genast kan skrivas av utan fortsatt granskning. Detta arbetssätt har inneburit att åklagar- och polisresurserna på ett effektivt sätt kunnat koncentreras till de ärenden där det finns anledning att anta att brott har förövats. Dessutom har arbetssättet inneburit att ärenden som är av arbetsrättslig karaktär mycket snabbt kunnat överlämnas till Polisen som då har möjlighet att snabbt ta ställning till om det finns anledning att göra en arbetsrättslig utredning eller vidta andra åtgärder.

Fortlöpande avstämningar – rundskick av åtal, strafförelägganden och domar
Kännetecknande för arbetet vid Särskilda åklagarkammaren är den fortlöpande avstämningen

mellan åklagarna av rättsliga och andra handlägningsfrågor som uppstår i arbetet. Samtliga beslut att väcka åtal eller att utfärda strafföreläggande samt alla domar skickas t.ex. alltid till de övriga åklagarna.

Arbetsplatsträffar och rikskammarmöten

Varje månad hålls arbetsplatsträffar (APT) via SKYPE där alla medarbetare deltar. Ett par gånger per år samlas också medarbetarna till s.k. rikskammarmöten. Vid mötena diskuteras bl.a. arbetsmiljöfrågor, uppföljningsfrågor och rättsliga frågor. Mötena syftar till att säkerställa och förbättra arbetsmiljön och att handläggningen av ärendena ska vara så effektiv, enhetlig och rätts-säker som möjligt.

Praxissamlingar

Vid Särskilda åklagarkammaren har särskilda praxissamlingar tagits fram avseende ärenden mot poliser, åklagare och domare. Särskilt utsedda åklagare har åtagit sig att fortlöpande hålla dessa uppdaterade och tillgängliga. En omfattande systematisering av samlingarna har påbörjats under år 2015. Praxissamlingarna har visat sig vara en mycket värdefull kunskapskälla och ett bra redskap när svåra rättsliga bedömningar ska göras på ett enhetligt sätt.

Nya statistiska system

En statistikrapport har tagits fram under året med stöd av Åklagarmyndighetens ekonomiavdelning. Härigenom får kammaren genom Ekonomiavdelningens försorg statistiska uppgifter om verksamhetsresultaten varje månad. Rapporten innehåller bl.a. uppgifter om antalet inkomna ärenden, brott och brottsmisstankar, andelen inledda förundersökningar och lagföringsandelen.

Ett särskilt statistiskt uppföljningssystem avseende meddelade domar och utfärdades strafförelägganden har också utvecklats under år 2015.

Härigenom är det möjligt att fortlöpande följa upp andelen fällande och friande domar i tings- och hovrätterna, vilka brott domarna avser mm.

Kompetenssäkring

Under år 2015 har ytterligare åklagare rekryterats med särskild kompetens att handlägga relationsärenden och sexualbrott.

Resultatgenomgångar och uppföljningar

Särskilda åklagarkammarens verksamhetsresultat tas fortlöpande fram och diskuteras, dels mellan chefen och medarbetaren, men framför allt vid de gemensamma arbetsplatsträffarna. Här kan rättsliga- och/eller metodfrågor belysas och den enskilde få vägledning och stöd av de andra medarbetarna.

En förteckning över "äldre" ärenden tas regelbundet fram och går följs upp med de enskilda åklagarna.

Polisens underrättelseverksamhet

Om ett underrättelseuppdrag indikerar att en polisanställd, viss uppdragstagare hos polisen eller polishögskoleelev utövar eller kan komma att utöva allvarlig brottslig verksamhet ska ärendet överlämnas till en åklagare vid Särskilda åklagarkammaren för prövning om en förundersökning ska inledas. Flertalet av dessa underrättelseärenden hanteras av en särskilda poliser vid Avdelning för särskilda utredningar och en särskild åklagare vid Särskilda åklagarkammaren. I förordningen (2014:1106) om handläggning av ärenden om brott av anställda inom polisen och vissa andra befattningshavare regleras bl.a. hur underrättelseuppdrag avseende polisanställda m.fl. ska hanteras.

Åklagare vid Särskilda åklagarkammaren får inte delta i den myndighetsutövning som sker i polisens underrättelseverksamhet. Åklagaren ska

tillse att samtliga åklagarbeslut registreras vid Särskilda åklagarkammaren. Det gäller även direktiv om att s.k. förutredningsåtgärder ska vidtas.

Under år 2015 har ett mindre antal underrättelseärenden föredragits för den härtill särskilt utsedde åklagaren vid Särskilda åklagarkammaren.

Om omständigheter framkommer i polisens spanings- eller underrättelsearbete som ger anledning att pröva om förundersökning ska inledas ska anmälan upprättas och saken överlämnas för normal- eller speciallottning till åklagare inom Särskilda åklagarkammaren.

Bör brott av domare i tjänsten handläggas vid Särskilda åklagarkammaren

Ärenden om brott av domare (inkl. nämndemän) ska handläggas vid Särskilda åklagarkammaren. Det följer dock av rättegångsbalken och av Åklagarmyndighetens författningssamling ÅFS 2014:16 att ärenden om brott *i tjänsten* av domare vid *allmän domstol* ska handläggas av riksåklagaren. Det framstår som föråldrat att riksåklagaren ska handlägga vissa ärenden mot domare vid allmän domstol, men inte mot domare i andra domstolar. Förutsättningarna för en enhetlig handläggning blir bättre om brottsanklagelser mot alla domare handläggs på samma sätt. Många av anmälningarna mot domare är dessutom uppenbart obefogade, varför det framstår som onödigt att en del av dessa ska handläggas på den högsta nivån. Det bör därför övervägas om rättegångsbalkens bestämmelser kan ändras så att domarärendena kan handläggas på samma sätt. Det kan dock redan idag övervägas om riksåklagaren kan ge åklagare vid Särskilda åklagarkammaren förordnande att på riksåklagarens vägnar leda förundersökningar och besluta i ärenden där det ifrågasätts om domare vid allmän domstol begått brott i tjänsten. Så kan t.ex. ske avseende domare vid allmän underrätt.

Subsidiaritetsregeln avseende tjänstefel

I bestämmelsen om tjänstefel i 20 kap 1 § tredje stycket brottsbalken stadgas att vad som sägs om tjänstefel inte ska tillämpas, om gärningen är be-lagd med straff enligt någon annan bestämmelse. En översyn av bestämmelsen bör göras då denna skapar onödiga tillämpningsproblem. Om en gärning t.ex. uppfyller rekvisiten för ett bötesbrott eller ett brott med högst ett års fängelse i straff-skalan *och* för tjänstefel som kan vara allvarligt, hindrar subsidiaritetsregeln att påföljden för gär-ningen bestäms i enlighet med den vidare straff-latituden för tjänstefel. Tillämpningsproblem uppstår också om det mindre allvarliga brottet preskriberats. Kan lagföring då ske för tjänstefel? Regeln om subsidiaritet bör ses över.

Utbildning och kompetensutveckling

Administratörerna och åklagarna har deltagit i olika utbildningar under året i syfte att upprätt-

hålla och vidareutveckla kompetensen. En strä-
van har också varit att åklagarna ska delta i olika utbildningsmoment inom Polisen för att öka kun-
skapen om och förståelsen för deras verksamhet.

Särskilda åklagarkammarens chef bör alltid vara överåklagare

Chefen för Särskilda åklagarkammaren (tidigare Riksenheten för polismål) har hittills letts av en överåklagare. Det bör i lämpligt styrdokument slås fast att chefen för kammaren ska vara en överåklagare. Skälet är bl.a. att samtliga åklagare vid kammaren är lägst chefsåklagare, att det vid interna och externa kontakter kan krävas att en högre åklagare, med den auktoritet som följer av titeln, representerar verksamheten samt då det vid kammaren handläggs ärenden där det kan krävas högre befattningshavare som förundersök-
ningsledare än den som är misstänkt/tilltalad.

7 Kommentarer och bedömningar

Åklagarna utövar inte allmän tillsyn över polisen. Ärenden med fängelse straffskalan har minskat. Lagföringen och antalet domar har ökat. Antalet ogillande domar är oförändrat högt. Balanserna, beslutsfördelningen och genomströmningstiderna är i stort sett oförändrade. Antalet ändrade beslut vid överprövning är fortsatt mycket lågt. Kammaren har för år 2015 visat ett visst ekonomiskt överskott. I det följande kommenteras och bedöms endast vissa särskilda förhållanden.

Åklagarna utövar inte allmän tillsyn över polisen. Även under år 2015 har Polismyndigheten anmält händelser till Särskilda åklagarkammaren där syftet kan ha varit att få till stånd en från oberoende allmän granskning av hur Polisen agerat i olika hänseenden. Åklagarens uppgift är att utreda och lagföra brott. Vid Särskilda åklagarkammaren bedrivs inte en allmän tillsyn över polisens verksamhet. Det ankommer därför inte på åklagaren att uttala sig om ifrågasatta fel, brister eller om bedömnings- eller policyfrågor hos Polisen så länge det inte finns anledning att anta att brott begåtts.

Allmänna tillsynsfrågor måste omhändertas inom ramen för Polisens egentillsyn. Det finns också förslag om att skapa en särskild tillsynsmyndighet för Polisen.

Kan verksamhetsresultaten jämföras med andra kammars resultat?

Den verksamhet som bedrivs vid Särskilda åklagarkammaren skiljer sig i väsentliga hänseenden från verksamheten vid de allmänna åklagarkammarna. Åklagarna vid Särskilda åklagarkammaren

bedömer *alla* anmälningar och leder samtliga förundersökningar mot poliser, åklagare och andra befattningshavare som faller inom kammarens målområde. I den allmänna verksamheten är det polisen som är förundersökningsledare i de flesta brottmålsärendena. Om man jämför lagföringen vid Särskilda åklagarkammaren med lagföringen vid de allmänna åklagarkammarna bör man därför för de senare väga in lagföringen beträffande samtliga anmälningar som upprättas inom polisen. Det är därför inte meningsfullt att t.ex. jämföra lagföringen, handläggningstider mm mellan Särskilda åklagarkammaren och de allmänna åklagarkammarna.

Ärendeflödet

Ärendeflödet med ifrågasatta brott med fängelse i straffskalan har minskat under året. Om minskningen är ett uttryck för att allmänheten skulle vara mer nöjd med Polisens verksamhet är det naturligtvis positivt. Det är dock vanskligt att dra några säkra slutsatser av de relativt sett små förändringarna i förhållanden till de stora antalet ingripanden mm från polisens sida. Trots minskningen upplever åklagarna ett tidvis hårt arbetstryck. Det beror på att många ärenden upplevs som allt mer komplicerade och svåra att utreda och bedöma.

Lagföringen

Med lagföring avses i detta sammanhang väckta åtal och utfärdade strafförelägganden. Ett strafföreläggande gäller som en lagakraftvunnen dom så snart detta godkänts av den förelagde.

Lagföringsandelen av ärenden med fängelse i straffskalan har efter en tillfälle nedgång fortsatt att öka under år 2015. Förändringarna är dock

små och antalet brottsmisstankar som lagförts skiljer sig inte nämnvärt de senaste sex åren. Den ökade lagföringen avseende brott av åklagare och domare måste också ses mot bakgrund av att det rör om få ärenden. Det är för tidigt att dra några slutsatser om uppgången är tillfällig.

Det är osannolikt att lagföringsandelen skulle påverkas av hur den s.k. internutredningsverksamheten är organiserad.

Domstolsprövningen

Antalet ogillade åtal är förhållandevis högt. Skälet till detta har diskuterats och analyserats. En allmän uppfattning bland åklagarna är att domstolarna ofta ställer högre bevis- och andra krav inte minst i polismålen jämfört med kraven i andra mål.

Överprövningar

Så gott som samtliga överprövningar av åklagarnas beslut sker vid Utvecklingscentrum Malmö. Antalet överprövningsärenden och ändringsfrekvensen har fortsatt att sjunka. Under år 2015 har 253 överprövningsärenden från Särskilda åklagarkammaren handlagts vid Utvecklingscentrum Malmö. Endast ett beslut har ändrats varför ändringsandelen inte är högre än 0,4 %. Förundersökningen i det ärende där åklagarens beslut ändrats pågår fortfarande.

Överprövningsverksamheten innebär att verksamheten vid Särskilda åklagarkammaren står under viss tillsyn. Den låga ändringsfrekvensen pekar mot att kvalitén på åklagarnas beslut är hög.

Personalläget

12 åklagare (11,6 årsarbetskrafter) och 5 administratörer (4,5 årsarbetskrafter) tjänstgjorde vid Särskilda åklagarkammaren i slutet av år 2015.

Antalet ärenden med fängelse i straffskalan har minskat något under år 2015. Antalet svårbedömda och mer krävande ärenden har dock ökat. Antalet ärenden med böter i straffskalan har ökat under året.

Antal ärenden per administratör vid Särskilda åklagarkammaren är bland det högsta i landet om man jämför med de allmänna åklagarkammarna. Arbetsuppgifterna för administratörerna är i stort sett desamma som för administratörerna vid andra åklagarkammare. Det som i administrativt hänseende skiljer verksamheten vid Särskilda åklagarkammarens från andra åklagarkammare är framför allt antalet frihetsberövade och omfattningen av sessionsverksamheten.

Antalet ärenden per åklagare är också bland det högsta i landet. Antalet svårbedömda och krävande ärenden har ökat.

Med beaktande av arbetstrycket, ärendenas komplexitet och det moderna arbetssätt som utvecklats vid kammaren bedöms dock personalresursen under år 2015 ha varit både välavvägd och tillräcklig trots att kansliresursen varit sårbar.

Ändringar i den framtida ärendetillströmningen och behovet av personal under de kommande åren är svåra att förutse. Åklagarkompetensen vad avser ekonomisk och brottslighet med internationella aspekter behöver dock redan idag förstärkas.

Resultaten motsvarar de krav som kan ställas på verksamheten

Den sammantagna bedömningen är att verksamheten vid Särskilda åklagarkammaren under år 2015 som helhet väl har motsvarat förväntade krav.

8 Riskanalys

Det är viktigt att Särskilda åklagarkammaren även i fortsättningen kan rekrytera särskilt erfarna och skickliga åklagare vid pensions- eller andra avgångar. Den administrativa verksamheten vid kammaren är sårbar. Tekniska avbrott riskerar att slå ut arbetet. Personer som ständigt och ihärdigt söker kontakt med företrädare för kammaren kan utgöra en arbetsbelastning för medarbetarna. Mediatrycket kan också ställa särskilda krav särskilt på åklagarna.

Säkrad åklagarresurs och kompetens

Under år 2016 beräknas en åklagare sluta vid Särskilda åklagarkammaren. Därutöver beräknas fyra åklagare gå i pension under de kommande två åren. Chefsadministratören har gått i pension och en administratör arbetar halvtid.

Det tar tid att sätta sig in i de åklagar- och administrativa uppgifter som utförs vid Särskilda åklagarkammaren. Åtgärder måste även år 2016 vidtas för att säkra att kammaren i framtiden får tillräckligt med kompetent personal. Processer har påbörjats för att rekrytera en chefsadministratör och en åklagare till kammaren under år 2016. Kammaren behöver ytterligare förstärka kompetensen avseende ekonomisk brottslighet och brottslighet med internationella kopplingar.

Sårbarhet

Vid Särskilda åklagarkammaren tjänstgör sammanlagt 12 åklagare och fem administratörer. Med en sådan besättning förfogar kammaren över en tillräcklig personalresurs med hänsyn till arbetsbelastningen och ärendenas karaktär.

Det är få åklagaradministratörer vid kammaren. Den administrativa resursen är dock tillräcklig då kammaren har en effektiv och koncentrerad administrativ organisation och tillämpar moderna och effektiva handlägningsrutiner där de elektroniska systemen används fullt ut. Kansliet är dock sårbart för arbetstoppar kombinerat med sjuk- eller annan frånvaro. Åtgärder har vidtagits för att säkra den administrativa resursen. Åklagarnas administrativa kompetens måste vidmakthållas så att de i nödfall kan fullgöra sådana administrativa uppgifter som normalt ska utföras av administratörer.

Avbrott – teknik

Tekniska avbrott och avbrott i de elektroniska kommunikationerna kan innebära stora svårigheter att upprätthålla verksamheten. Avbrottsplaner måste tas fram i samarbete med Åklagarmyndighetens huvudkontor.

Ihärdiga personer

Det är inte ovanligt att personer som är oresonligt ihärdiga ringer till eller på annat sätt kontakter medarbetarna inte minst vid Särskilda åklagarkammarens kansli. En del av dessa kontakter kammaren regelbundet. Det är inte alltid de låter sig nöjas med ett professionellt bemötande. En diskussion har förts på kammaren så att alla är överens om hur man ska uppträda och stödja varandra så att den goda arbetsmiljön på kammaren kan upprätthållas.

Media

De ärenden som handläggs vid Särskilda åklagarkammaren blir ofta uppmärksammade i media. Det är bra. Det kan dock vara påfrestande för den

enskilde åklagaren att bli ifrågasatt. Åklagarna söker möta media i enlighet med Åklagarmyndighetens mediapolicy. Ett problem är dock att det kan vara svårt att ge en korrekt bild av vad som framkommit under en utredning och vad som ligger bakom ett beslut då ärendet ofta omges av sekretess till skydd för utredningen och/eller de inblandade. Särskilda åtgärder vidtas fortlöpande för att ge åklagarna stöd när deras ärenden blir uppmärksammade. Ibland svarar också annan än den handläggande åklagaren på allmänhetens

och medias frågor. Det är ett fundamentalt krav att åklagarna har så hög integritet att de inte påverkas i sitt beslutsfattande av hur ett ärende framställs i media.

Särskilda åklagarkammaren